

Nyt Babel

#32

MUSEUM JORN VERSUS IBI-PIPPI – *af Merete Bøye*
GUD, KÆRLIGHED OG VIDENSKAB – *af Hans Hauge*
 AKTIV OG PASSIV – *af Knud Nyboe Rasmussen*
DE BESKIDTE PRÆSTEMÆND – *af Merete Bøye*
KIRKEN OG GUDSTJENESTEN – *af Nana Hauge*
ADAM HOLMS HISTORIESYN – *af Hans Hauge*
 NIS PETERSEN – *af Ditte Johanne Rieder*
DEN FØRSTE GRØNLANDSKE BOG – *af Erik M. Bøye*
BORDERLINE BLUES – *af Margrethe Horstmann*
1. SØNDAG I FASTEN – *af Katrine Winkel Holm*

marts 2023

Leder

Der var engang, hvor jeg gik mine egne veje, men du ydmygede mig, og nu følger jeg dit ord. Du er god og gør altid det gode. Hjælp mig at adlyde dine befalinger. Det kan godt være, de gudløse bagtaler mig, men jeg vil helhjertet holde din lov. De er både tykhovedede og stivnakkede, men at adlyde dit ord giver mig glæde. Det var godt, at du ydmygede mig, så jeg kunne lære at overholde dine bud. Dit ord er mere værd for mig end guld og sølv i dynger. (Salme 119)

Lovforkyndelse er ikke populært i disse tider, hvor de fleste har lært at se forskel på islam, der bliver opfattet som en ren lovreligion, og kristendommen, der forkynder Gud som barmhjertig, kærlig og nådig.

Det er rigtigt, at Gud ikke, som islams Allah, er en vred gud, der går og vogter på, om vi gør noget galt, så han kan få lov til at straffe os.

Men det er ikke rigtigt, at kristendommen ikke indeholder nogen lov. Gud har givet os sin lov, fordi den er god og retfærdig, og han ønsker, at vi skal holde den til punkt og prikke. Det kan vi bare ikke, og derfor har Jesus gjort det for os.

"Jeg er ikke kommet for at ophæve loven, men for at opfylde den", siger Jesus. Det vil sige, at Guds gode lov ikke er sat ud af kraft, da Jesus kom til verden. Og gudskelov for det.

Tænk, hvis Gud var ligeglad med, om du var redelig eller uredelig, sanddru eller løgnagtig, tro eller utro, egoist eller uselvvisk, ansvarlig eller ligeglad, fordrukken eller mådeholden?

Det er han ikke, fordi han af uforståelige årsager elsker menneskene. Ikke kun dig, men også dine medmennesker. Så derfor skal du holde Guds lov: af hensyn til Gud og dine medmennesker.

Og du skal faktisk også holde den af hensyn til dig selv. Når alting går godt og livet er let, kan man fristes til at tro, at man kan klare sig uden Gud, eller at Gud er ligeglad med, hvordan man lever sit liv. Man vil gå sine egne veje og være fri for alle lænker, også de moralske og religiøse, som binder os til Gud og de andre.

Tit sker der så det, at når vi går vores egne veje, så går vi vild og ender i ødemarken. Men det er godt, for der kan man også møde Gud. Og underligt nok er det tit i de situationer, hvor man er skåret helt ned til sokkeholderne, at man trøstes mest over, at der findes en lov, som er givet af Gud.

Derfor: Slå mig ned, Gud, når mit hovmod fører mig vild. Og lad dit ord, som er mere værd end sølv og guld i dynger, lede mig af rette stier igen.

Om Nyt Babel

af Nyt Babel

Nyt Babel er et nettidsskrift, som drives på frivillig basis. Det redigeres af Stine Munch, Merete Bøye og Nana Hauge. Læs det på nytbabel.dk.

Redaktørerne får ikke løn og skribenterne får ikke honorarer. Vi har til gengæld visse udgifter, fx til webhotel, hjælp til web-problemer, redaktionsmøder, annoncering og forsendelse af trykte artikler til folk, der ikke har internet.

Hvis du er glad for Nyt Babel og har lyst til at støtte tidsskriftet, kan du sætte penge ind på denne konto i **Danske Bank**

Registreringsnummer: **3412**

Konto: **3412 312 082**

Du kan også støtte ved at dele Nyt Babels artikler på sociale medier, eller ved at trykke et par ekstra udgaver af pdf-filen og give dem til dine venner eller lægge dem rundt omkring, hvor der kunne tænkes at findes læsere.

Vi takker for enhver støtte. Tak til alle, der har støttet hidtil med små og store beløb.

Museum Jorn versus Ibi-pippi

af Merete Bøye

Silkeborg, fredag d. 18. marts 2023. Jeg besøger Museum Jorn med min søn for at bruge en kupon, der giver os adgang til museet samt en kop kaffe i Café Cobra. Vores tilstedeværelse sænker gennemsnitsalderen med et par årtier. Det grå guld defilerer andægtigt forbi kunstværkerne fra forgangne tider, idet de formodentlig mindes ungdomsoprørets glade dage, hvor de var med, når provokunstnere som Asger Jorn frækt udfordrede fortidens støvede moral og antikverede kunstsyn. Those were the days.

Efter en rundgang blandt kunstnerens tidlige værker lukkes de hvidhårede museumsgængere ind i Det Allerhelligste: salen med Jorns modifikationer, hvor maleriet *Den foruroligende Ælling* (1959) står bag røde reb midt i lokalet, som om det var Pagtens Ark. Ingen må røre den. ”Nå, men de har da heldigvis fået fjernet dét dér, som den slemme mand gjorde ved det”, hører vi en ældre dame med pagehår sige lavmælt til sin veninde. ”Ja, heldigvis”, hvisker veninden. Og ja, konservatorerne har faktisk været så dygtige, at sporene efter den slemme mands hærværk er umulige at se med det blotte øje. Alligevel ser det ikke ud til, at damerne rigtig kan nyde det kunstværk, de er kommet for at se. Gad vide, hvad det kan skyldes?

Viborg Landsret, mandag d. 13. marts (ja, det var taaget) 2023. Dommen falder over ”den slemme mand”, aka Ibi-pippi Orup Hedegaard, kunstneren fra Kjellerup, som foråret 2022 klistrede et portræt af sig selv på *Den foruroligende Ælling* med kontaktklim. Halvandet års fængsel samt en bøde på knap to millioner kroner. Ibi-pippi slap således en smule billigere end Uzza.

Ibi-pippi Orup Hedegaard har i en årrække været blandt de mest interessante kunstnere i Danmark. Særligt som debatskaber og tankevækker er Ibi-pippi uovertruffen. Det var ham – undskyld: *hende* – der i 2015 vakte opsigt ved at være en af de første, der benyttede sig af loven om juridisk kønsskifte. Hun er således ifølge loven ikke længere en heteroseksuel mand ved navn Per, men en lesbisk kvinde ved navn Ibi-pippi. Bortset fra det rent juridiske er der ingen forskel på Per og Ibi-pippi. Hun er en lesbisk kvinde, der går i herretøj og har en penis. Det betyder, at ambitiøse journalister med korrekte

holdninger er nødt til at huske at skrive "hun", hver gang de omtaler denne kunstner, som de opfatter som "højreorienteret", fordi hun hænger ud med Uwe Max Jensen og andre toldere og syndere.

I april sidste år øvede Ibi-pippi så hærværk på Asger Jorns ælling. Hærværk var det, ja, og det indrømmer kunstneren også selv. Men var det kun hærværk, eller var det også kunst? Lad os prøve at forestille os, hvad Asger Jorn ville have sagt.

Jorn havde et lidt friskt syn på klassiske kunstværker. God smag og andægtig præservering af kunst var ikke hans kop te:

Jorn har sådan en lidt kæk udmelding om, at museer og private samlere ikke skal fortvivle over alt det gamle og at nogen skal vedligeholde det og opbevare det på den rigtige måde, men der er ikke nogen, der gider komme og se det. Næh, folk vil se det nye, det man ikke har set før, og hvad skal man nu gøre ved dén problemstilling? Asger Jorn udtaler sådan lidt kækt, at vi skal bare allesammen tage det roligt og tage det gamle frem fra magasinerne, og så skal ham og hans kammerater nok komme og gøre noget ved det, og så kan det lidt igen.

Sådan siger en kunst-dame i en introduktionsvideo til *Den foruroligende Ælling* på Museum Jorns YouTube-kanal. Maleriet er med andre ord kendt som et voldsomt provokerende værk, hvor Jorn udtrykker sit nybrydende kunstsyn, som handler om, at kunst er flydende, og at man ikke skal være bange for at lave om på det støvede gamle.

Jorn købte billige kunstværker på loppemarkeder, hvorefter han malede noget nyt på dem. "Modifikationer", kaldte han det selv, og *Den foruroligende Ælling* er sådan en modifikation. Nu har Ibi-pippi uden tilladelse modificeret Asger Jorns modifikation. Forskellen på Ibi-pippis modifikation og Jorns er altså, at Jorn i økonomisk forstand ejede de værker, han modificerede. Men ejede han dem også i kunstnerisk forstand? Eller stjal han dem? Og hvilket forhold havde Jorn egentlig til ejendomsret i det hele taget?

Man kan mene om Jorns kunstsyn, hvad man vil, men han var konsekvent i sin respektløshed. Heller ikke sine egne værker havde han noget sentimentalt forhold til. Han skænkede gavmildt hele sin samling til Museum Silkeborg, idet han sagde: "Behold tingene. I behøver ikke udstille dem. Sæt dem i kælderen eller gør lige hvad I vil med dem. I må ikke sælge dem."

Der er ingen tvivl om, at Asger Jorn var provokerende i sin egen tid. I dag er han det ikke, hvilket tydeligt fremgår af, at anklageren i Ibi-pippis sag kalder det krænkede maleri for "et nationalt klenodie" og "vores fælles kulturarv". Der er i det hele taget ikke megen af den kunst, der i dag beskrives som provokerende, der egentlig er det. Det er i virkeligheden ofte etableretets egen, statsstøttede kunst-afdeling af deres egen bredt accepterede politik. Det gælder fx al den kunst, der handler om klima og flygtninge. Den slags kunst er mainstream og i fuldstændig samklang med gængse holdninger i befolkningen, og derfor er den omtrent lige så provokerende og systemkritisk som Sovjetunionens agitprop-plakater. Omend sjældent lige så flot.

Man bilder sig måske ind, at der findes en "herskende klasse" af hårdhjertede racister, indremissionske mørkemænd eller forstokkede tykmavede proprietærer, som man modigt gør op med ved fx at lægge portrætter af Pia Kjærsgaard, paven og Anders Fogh på et gulv (Thomas Klipper, 2011) og invitere folk til at trampe på det. Men den slags kunst sparker i virkeligheden nedad, for hvad man slet ikke har opdaget, er, at man selv, med sine kulturradikale klakører og progressive regering i ryggen, er en integreret del af det det kornfede magtmonopol, som trænger til at blive provokeret og gjort op med. Man sætter ingenting på spil med den slags kunst, som alle de magtfulde og indflydelsesrige støtter og roser og klapper af.

Ibi-pippi sætter derimod noget på spil med sin kunst, om man kan lide hendes værker eller ej. Og hun er derfor også en af de eneste kunstnere her i landet, hvis værker vækker opsigt på internationalt plan.

Hvis man synes, at *Den foruroligende Ælling* er et godt værk, eller hvis man synes, Asger Jorns kunstsyn har noget for sig, så må man med nødvendighed også synes, at Ibi-pippis modifikation af værket er et ægte kunstværk. Ellers er man inkonsekvent.

Hvis man udelukkede anser Ibi-pippis handling for at være forkert, fordi hun krænker den private ejendomsret, så har man et kedsommeligt kunstsyn. Så må man mene, det er ligegyldigt, om kunsten er noget ved – det eneste, der betyder noget, er, om det er noget værd. Provokunstneren Marco Evarissti har kaldt Ibi-pippis kunstværk for "bonderøvsstreger på et meget finkulturelt værk." Det er jo meget præcist beskrevet, omend Asger Jorn nok ville skraldgrine over, at hans bevidst respektløse smøreri nu blev kaldt for et

”finkulturelt værk”. Lidt morsomt er det da også, at en ”provokunstner” bliver så provokeret over en anden kunstners værk.

Man kan sige, at Asger Jorns modifikation er kunst, fordi det var originalt, da han gjorde det. Hvis originalitet er et kriterium for god kunst, så er Asger Jorns modifikation kunst, men Ibi-pippis modifikation af modifikationen er ikke, for hun kopierer sådan set bare Jorn. (Eller måske kopierer hun i virkeligheden Marco Evaristti, som også har udført modifikationer af Jorns værker, og som også blev politianmeldt for det, og som forsvarede sig på nøjagtig samme måde, som Ibi-pippi nu gør. Men well – 2006 er længe siden, måske har han bare glemt det.)

Men kopierer Ibi-pippi kun? Eller tilføjer hun noget helt nyt – noget originalt – til værket – netop ved at gentage Jorn? I hvert fald er det interessant at se hele ferniseringssegmentet gå i opløsning, fordi en kompromisløs provokunstner nu har ødelagt et kunstværk ved at lave hærværk på det. For dem er *Den foruroligende Ælling* ødelagt for evigt. Ikke så meget, fordi den grimme mand har tegnet på det, men mere fordi de nu ikke kan stå og få det godt i maven over deres frisindede smag for provokunst, mens de beskuer dette værk.

Ibi-pippis bøde og fængselsstraf er på den måde at opfatte som erstatning for tort og svie. RIP, 68-generationens selvbillede. Rest in pieces.

Gud, kærlighed og videnskab

af Hans Hauge

Lene Koch er den ene af de to, som skrev en kronik om (Kristeligt Dagblad, 22.12), at Gud er kærlighed, eller at kærlighed er gud. Hun har lidt den samme baggrund som mig. Hun har engelsk som hovedfag, men det står opført som MA, når man googler hende. Hun har bifag i historie, og det hedder nu en BA. Det hed i gamle dage en cand.mag. Hun kalder sig i kronikken "videnskabsperson", hvilket vel er en persona, der i sin tid bedrev videnskab, skønt videnskab er et vidt begreb.

Lene Koch blev efter engelskstudiet kvindeforsker og til sidst ansat på sundhedsvidenskab og kalder sig nu professor emerita. Feminismen ser stort på grammatikken. Ordet professor er hankøn, og det ved den anden skribent, Troels Engberg-Pedersen, for han er uddannet klassisk filolog og også videnskabsperson. Han forlod sit fag og blev professor i teologi og bedrev som person videnskab om Paulus.

De er begge opvokset i et hjem, der beskrives med en negation. I deres barndom var kristendom ikke en pligt. Hvad mon det var for et hjem? Der står i et leksikon: "Lene Koch er vokset op i et pacifistisk, grundtvigsk inspireret akademikerhjem."

Engberg-Pedersen, derimod, er vokset op på en grundtvigsk højskole. De længes tydeligvis tilbage til de grundtvigske barndomshjem, hvor, som de siger, kristendom var en selvfølge. Det er den ikke længere. De to kom på universitetet og mødte studenteroprøret og marxismen og feminismen. Nu er karrieren slut, men kampen fortsætter. De to videnskabspersoner har altså engang bedrevet videnskab, mens de var ansat på universitetet. De har nok ikke bedrevet science, som det hedder, for de opfatter vel ikke teologi og humaniora som science. Er kvindestudier videnskab? Hvem ved?

De løfter lidt af sløret, for de henviser til noget, der hedder "evidensbaseret naturvidenskab". Det er nok ikke noget, som de selv har bedrevet, men de synes at mene, at naturvidenskab er den rigtige, fordi den er evidensbaseret. Er matematik evidensbaseret? Videnskab, der ikke er evidensbaseret, er det mon videnskab? Nu viser det sig, at den evidensbaserede naturvidenskab nok mest er klimavidenskaben, hvis evidens vi kan opleve, men først i 2050 eller måske 2090. Først da ved fremtidens mennesker, om nutidens videnskabspersoner tog fejl. Klimavidenskab arbejder med en eskatologisk verifikation, siger jeg og ikke de to. De to kommer aldrig til at opleve evidensen. En varm sommer er ikke evidens, men en varm sommer.

De vil en "moderne" kristen tro. Man skulle tro, at de to befandt sig i samme situation som i 1850'erne, hvor kampen mellem religion og videnskab udkæmpedes f.eks. i Tyskland i den store materialismestrud eller i England efter udgivelsen af Darwins bøger.

Mange videnskabsmænd fandt det svært sådan rent bogstaveligt at tro på jomfrufødsler og engle og den slags. De to mener at vide, at før 1850 eller deromkring troede folk sådan helt bogstaveligt på opstandelse og Gud. Nu skal vi bemærke en enkelt ting om den tyske materialismestrid, som stod mellem den fromme fysiolog Rudolph Wagner og religionskritikeren og zoologen Claus Vogt (som Marx skrev imod). Der var også tale om en politisk og ideologisk kamp. Wagner var konservativ og monarkist. Vogt var venstreorienteret. Det er vore to kronikører også. Der gemmer sig dermed også en politisk modsætning mellem deres moderne tro og de gammeldags troende. Jeg vil tro, at de vil gerne beholde Store Bededag, selvom der ingen er at bede til.

Men hvorfor beholde ordet Gud? Guds fravær var forudsætningen for naturvidenskabens succes fra Francis Bacon og fremefter, men de opgiver ikke Gud. Sikkert af sentimentale årsager. Der er lidt *kirkeklokke ej til hovedstæder* over deres forsøg. Det er barndommen og Peters jul, de vil bevare, og derfor skriver de op under jul, hvor det er så trist. Kronikken slutter med et patetisk krybbebillede. De går nok ikke ind for kravlenisser.

Gud er indbegrebet af kærlighed, siger de. Ligesom hos mor og far derhjemme på højskolen. Og Gud er desuden et navn på kærligheden. Hvor ved de mon det fra? Næppe fra nogen evidensbaseret naturvidenskab. Ifølge den var før i tiden mennesket Zellethätigkeit.

Det med kærligheden kan heller ikke kaldes et gudsbevis. Det er en populær måde at forestille sig Gud på, men hvorfor det skal kaldes kristen tro, er uklart. Sociologparret Elizabeth og Ulrich Beck skrev sammen en udmærket bog om, at kærlighed er vor tids religion, og den religion behøver hverken dogmer, Gud eller kirke, og den troende vil ofre alt for kærligheden – selv børn. Kærlighedsreligionen har ingen nihilister eller kættere, og dermed ligner den klimavidenskaben. Der er ikke militærnægtere i kampen for klimaet.

Jeg kom til at nynne en kendt tysk, ganske vist ikke just grundtvigsk – salme: Eleonore zu Stolberg-Wernigrodes fra 1862 – "Ich bin durch die Welt gegangen". Tredje strofe lyder: "Sie suchen, was sie nicht finden, in Liebe und Ehre und Glück, und sie kommen belastet mit Sünden und unbefriedigt zurück."

De er – efter mange års videnskabelig grundforskning – ubefriedigt nået frem til, at Gud ikke findes i verden og "da slet ikke i himlen". Den samme konklusion ville nok de fleste konfirmander allerede være nået til i 13-års alderen endog uden at have bedrevet videnskab et helt liv.

Kærlighed ved de, hvad er. Fra livet eller videnskaben? Sikkert fra romantiske romaner og digte. De ved, den har et væsen. Kærlighed er ikke for dem en historisk størrelse. Den synes også at være kønsløs. Den er en person, som kan agere og "stille" opgaver. Hvornår har de mon hørt den stille dem opgaver? Vi må håbe, at også andre hører om disse opgaver, og at de er lydige.

Det viser sig nu, at kærlighedens område har bredt sig de sidste 50 år. Er det mon noget, de baserer på kulturforskning? Det vil sige, at dens område begyndte at udvide sig omkring 1970, altså under Den kolde krig. Det virker ikke særlig evidensbaseret.

Kærligheden er meget mere end blot kærlighed til den anden, den omfatter alt levende. Er selv materien levende? Ja, åbenbart. Er det en nyvitalisme, som de repræsenterer? Kærlighedens område "må udvides", hedder det også og her tænker de ikke kun på kærlighed til fædrelandet, for det er meget mere. Nok hele verden, men hvem skal dog udvide området? Regeringen? EU? FN, Rusland? Det virker som ren luftguitar.

Kærligheden er ikke blot kristen, den er også græsk. Den er åbenbart alligevel historisk-relativ. Engberg-Pedersen er jo klassisk filolog, og han når frem til, at både den græske og den kristne tradition havde ret om menneskelivet. Altså kun Athen og Jerusalem. Den philohellenisme virker ret provinsiel. Gad vide om de to troende videnskabspersoner aldrig har mødt en muslim i København? Hvad med Mekka? Er han ikke også kærlighed? Og Buddha? Måske, men kronikskriverne går åbenbart kun i kirke og ikke i moske eller tempel, for i kirken (folkekirkens kirker? Mormontemplet?) møder de "historien i fuld flor", skønt jeg nu aldrig har set historien på den måde i nogen kirke. Det er nok kun gamle kirker, de tænker, og ikke de moderne. Kirker som i gamle dage. De to kan også godt lide "det dekorative univers".

De sidder nok og nyder æstetikken, mens præsten prædiker om Jesus, som de ikke tror på. De synes det er yndigt med barnet i krybben, og mon de fik en klimavenlig julevegetarmiddag og naturvin, eller spiste de historisk for fuld flor med and og brun sovs.

Hans Hauge er dr. phil og lektor emeritus

Aktiv og passiv

af Knud Nyboe Rasmussen

Livsidealet i dag er at være aktiv på alle fronter. I arbejdslivet, i fritiden, i familielivet. Det gælder om at tage initiativ, være på forkant, have gang i noget, og især om at kunne styre det, man har gang i, at have kontrol og check på tingene, ja, ikke kun på tingene, også på sit liv. Kort sagt: Det gælder om at være aktiv i alle forhold. Og den, der ikke er aktiv, skal "aktiveres". Stikordene signalerer den norm, som behersker arbejdsliv, privatliv og politik. Det moderne livs form er aktiv. Og det er jo vældig udmærket, når det gælder ikke mindst arbejdslivet og i det hele taget den måde, vi forholder os til samfundet på. Her er det godt og nyttigt, ja, påkrævet med aktive borgere. Det er det også på en lang række andre områder, hvor der livet igennem kaldes på vores indsats og aktivitet. Men betænkeligt bliver det, når aktivismen bliver totalitær, dvs. breder sig over hele livet, alle tilværelsens områder, sådan at den tro opstår, at alt afhænger af vores egen aktivitet, indsats, planlægning og kontrol.

Men nu spiller klaveret ikke nødvendigvis, som den moderne aktivisme forestiller sig. Det viser al erfaring. Meget af det, der sker, også med os selv, er ikke noget, som vi selv kontrollerer og har styr på. Det gælder både glædelige ting, der overgår os, og svære og tunge ting, der rammer os. Alt sådan noget sætter spørgsmålstegn ved vores eget aktive greb om tilværelsen. Men når det er tilfældet, så kunne det tænkes, at vi som moderne mennesker har brug for at møde en tale om livet, der er anderledes end den gængse, en tale, hvor det ikke er os selv, der er livets aktører, som planlægger, skaber, styrer og kontrollerer det hele, men hvor livet også, ja, først og fremmest er noget, som kommer til os, noget, som med det gamle ord "vederfares" os, dvs. som overgår os og sker med os – hvor livets fremherskende og afgørende form derfor ikke er aktiv, men passiv.

Det er snart påske. Det kunne derfor være nærliggende at kaste et blik på den historie, som er den kristne påskes baggrund og egentlige indhold, altså historien om Jesu lidelse og død og opstandelse, som man kan høre uddrag af i påskens gudstjenester. Det kan ikke undre, at der her tales meget i passiv, i grammatisk og overført forstand i det, vi førhen i skolen kaldte "lideform", som er det danske ord for passiv. Prøv selv at læse lidelseshistorien igennem, f.eks. i Markusevangeliets tre sidste kapitler, og læg mærke til, hvor aldeles dominerende passiv- eller lideformen er.

Og det vil jo sige, at de afgørende handlinger i lidelseshistorien, det er ikke noget, som Jesus selv foretager sig, men det er noget, som gøres ved ham, med ham og imod ham, altså noget, som overgår ham, sker med ham: Han tages til fange, forlades af sine egne,

hvoraf en har forrådt ham, en anden fornægter ham, han dømmes, spytted på, hånes og piskes, korsfæstes, dør, tages ned af korset og lægges i en grav. Hele historiens indhold understreges af udsagnsordenes form, som er passiv.

Hvad skal et moderne, aktivt, planlæggende og kontrollerende menneske stille op med denne gamle passive historie? Kan det "bruge den til noget"? Ja, det kunne godt tænkes. Måske kunne det moderne menneske bruge den gamle historie til at blive bragt på lidt mere realistiske tanker, når det gælder forståelsen af, hvordan det egentligt hænger sammen med det liv, vi lever som mennesker. Det kunne måske gå op for os, at livet – stik imod, hvad vi tror og mener – faktisk foregår langt mere i passiv, end vi er parate til at erkende. Måske er vi i de afgørende forhold slet ikke så aktive og magtfulde, styrende og kontrollerende, som vi bilder os ind. Den gamle barske sandhed om menneskene, "de fødtes, de led, de døde", er heldigvis ikke hele sandheden, men måske har den en del mere med livets realiteter at gøre, end vi bryder os om. Og at vi undervejs opholdes og glædes af gode gaver, som vi ikke skylder os selv, det svækker ikke sandheden om livets passiv-form, men bestyrker den.

Men hvis det forholder sig sådan med livet, med vores egen højst personlige tilværelse, så kunne det tænkes, at evangeliets lidelseshistorie ikke blot gav øget indsigt i nogle af livets realiteter, men at den samme historie faktisk også kunne bidrage til en slags befrielse fra den krampagtige indbildning, at vi selv er livets hovedaktører, for ikke at sige skabere. "Du skaber selv dit liv", som det moderne mantra lyder.

Det var præcis denne indbildning, som professor K.E. Løgstrup kaldte for "totalillusionen". Ja, det kunne vel ligefrem komme dertil, at når passiverne bliver påtrængende i vort eget livs historie, simpelthen fordi livet handler med os, på godt og på ondt, da blev vi måske også i stand til at høre ikke kun det knugende, men også det glædelige og trøsterige i, at der er en, der har lidt, og som er parat til at lide sammen med os, for at vi ikke skal være overladt til os selv i det, der sker med os. Der er en, som har gjort sig til ét med os i det, vi som mennesker skal gå igennem og lide i denne tilværelse. Det er faktisk det, langfredag handler om. Dette gjorde han – det er påskens budskab – for at vi skulle høre sammen med ham, ikke kun i lidelsen, men også i det, som ventede ham i opstandelsen påskemorgen.

Det er nemlig ikke kun lidelseshistorien, der er en historie i passiv. Det er påskeevangeliet også. I englens budskab til kvinderne ved graven påskemorgen hedder det ganske vist i den danske oversættelse: "I søger efter Jesus fra Nazaret, den korsfæstede. Han er opstået, han er ikke her." "Opstået", ja. Men egentlig står der i den græske grundtekst: Han er oprejst.

Opstandelsen er Guds oprejsning af den korsfæstede fra de døde. Denne begivenhed kan ikke gennemtrænges af den menneskelige tanke – så lidt som der indgår nogen menneskelig aktivitet i den, hvorfor den med rette kaldes et mysterium, som er det

græske ord for hemmelighed. Kristendom har fra begyndelsen været en påstand om, at der i påskens mysterium er befrielse og håb for det lidende og dødelige menneske - i troen på, at fællesskabet med den korsfæstede i lidelsen også er fællesskab med ham i oprejsningen til livet.

Dette er ikke blot, hvad påsken handler om. Det er også den kristne dåbs indhold. Som det udtrykkes i den gamle lovprisning fra 1. Petersbrev, som de fleste danskere kender, idet den indleder dåbshandlingen i folkekirken, men også bliver gentaget i en situation, hvor alt menneskeligt håb synes ude, nemlig forud for jordpåkastelsen ved begravelse og bisættelse: "Lovet være Gud, vor Herres Jesu Kristi Fader, som i sin store barmhjertighed har genfødt os til et levende håb ved Jesu Kristi opstandelse fra de døde." Som vi fødes ind i livet, således også med livets ultimative håb. Her er der også tale om en fødsel, en ny fødsel af vand og ånd. Dvs. vi er ikke selv håbets ophav som aktivt handlende subjekter. Men som i fødslen er vi genstand for en lykkelig vederfarelse, hvor håb og liv gives os. Også her er passiven livets grundform.

Knud Nyboe Rasmussen er cand.theol., tidligere sognepræst og foredragsholder

De beskudte præstemænd

af Merete Bøye

Der var engang en innovativ, karismatisk, populær friskpræst i København, der hed Flemming Pless. Ligesom apostlene i Apostlenes Gerninger havde han hele folkets (især det kvindelige folks) yndest, bortset fra det sædvanlige sure kor af snerpede, bagstræberiske tidehvervspræster, der vrængede på næsen af hans spændende og populære teologi og kaldte ham "Flemming Please". Men så en dag vendte vinden, og ind fra vest susede et blæsevejr af sårede kvindefølelser og #metoo, og i dén storm væltede den nu ikke længere helt så unge og smarte Pastor Pless.

Flemming Pless var i kirkelige kredse kendt som en kvindebedærer (eller klam stodder alt efter overbevisning), og var således et ret uoverraskende emne for en folkekirkelig #metoo-sag. Men i kølvandet på Pless-sagen er der fulgt et krav fra visse personer om, at folkekirken skal indføre restriktioner for at hindre præster i at forgribe sig på uskyldige medlemmer af deres menigheder.

Intentionen er i grunden sympatisk, men man kan dog frygte, at der som følge af en sådan lov vil komme nogle ubehagelige granskninger af præster, der har udvist en adfærd, der snerper hen ad uønsket opmærksomhed på sognebørn af det modsatte køn. Problemet er, at man ikke som præst har vandtætte skotter mellem sit virke som sjælesørger og som almindelig medkristen i fællesskabet i sognet. Hvordan skulle det kunne lade sig gøre for præsten at få et naturligt forhold til de andre i sognet, hvis han hele tiden skal gå rundt og tænke over, om der nu er et "forkert magtforhold" mellem ham og skolelæreren eller kasseassistenten i Dagligbrugsen?

Forhåbentlig kommer det udrensingsarbejde, der sikkert forestår, til at begrænse sig til præster, der befamler mindreårige eller har en generel og velbevidnet tendens til at jage sørgende, psykisk udfordrede eller udsatte kvinder. Men kan man være sikker på det?

PRÆSTEN ER HELE TIDEN PÅ ARBEJDE

Det er meget oppe i tiden, at man skal have en klar adskillelse af arbejde og privatliv. Det kan sikkert også være rart at have, men sådan er det bare ikke, når man er præst. Præsten bor oftest midt i sognet i en præstebolig, hvor kontor eller studerekammer er placeret. Han sidder ikke på en arbejdsplads otte timer om dagen, hvorefter han slukker telefonen og kører hjem til sig selv. Præst er man hele tiden.

Hvis en præst ikke tager telefonen i et par timer, kan man nemt komme til at kickstarte en forarget mediekampagne, hvor nogen er utilfreds over, at det er for svært at få fat i en præst. Hvis der er noget, folk forventer af en præst, så er det nemlig tilstedeværelse. Gerne 24/7.

Man bliver kaldet til et sogn, hedder det, og kaldet indebærer, at man selv er en del af det sogn. Man lever sammen med sin menighed som en broder mellem andre brødre. Det betyder, at præsten ikke kan sige: "Nu er jeg på arbejde. Nu indgår jeg i en arbejdsmæssig relation med mine sognebørn." Eller: "Nu har jeg fri. Nu går jeg hjem til mig selv og hygger mig med vennerne." Vennerne er også dine sognebørn, og der er aldrig et tidspunkt, hvor du ikke er deres præst – selvom du også er deres ven. Det hele blander sig sammen, og sådan skal det også være, for som præst er man selv en del af den menighed, som man er præst for.

EN PRÆST ER IKKE PSYKOLOG

Denne lov bliver sat i værk ud fra en opfattelse af, at en præst skal have de samme regler som en psykolog. Men det er meget forkert at sammenligne præster med psykologer, selvom begge har samtaler med folk, der har sjælekvaler.

En præst har meget anderledes arbejdsvilkår, end en psykolog har. Psykologen møder måske ind på klinikken kl. 9, har fire-fem konsultationer, og går hjem. Hver konsultation varer præcis 50 minutter, hvorefter psykologen siger: "Tiden er desværre gået", og klienten lægger 1100 kr. og går hjem til sig selv. Klient og psykolog ser ikke hinanden uden for klinikken. De går ikke til håndbold sammen, eller ser hinanden til byfesten, eller er til filmaften sammen osv. – alt det, som præsten tager del i på lige fod med resten af beboerne i sognet.

SJÆLESORGS - SAMMENHÆNG - HVAD ER DET?

Så bliver det sagt hele tiden, at det kun er "i sjælesorgs-sammenhæng", at man ikke må indlede forhold til et sognebarn. Men samtidig bliver det overhovedet ikke defineret, hvad "sjælesorgs-sammenhæng" er.

Københavns biskop blev interviewet og sagde bl.a. at det er "præstens ansvar, at der ikke er uklarhed om, hvorvidt en relation er en sjælesorgsrelation". Men hvis der er uklarhed om, hvorvidt en relation er en sjælesorgsrelation, så er det som udgangspunkt ikke en sjælesorgsrelation. Det er en sjælesorgssamtale, når man har aftalt, at det er en sjælesorgssamtale. Og ellers er det ikke.

Ellers bevæger vi os simpelthen ud af en glidebane, hvor mandlige eller lesbiske præster til sidst ikke kan føre en samtale i nogen som helst sammenhæng, uden at de kan risikere at blive beskyldt for at "udnytte et magtforhold", fordi der er "uklarhed" om, hvorvidt det er en "sjælesorgsrelation."

Hvad med husbesøg? Hvad med de snakke, man har med folk, man tilfældigvis render ind i hos købmanden? Hvad med hyggesnakken efter foredragsaftenen med en sød pige, som man går til badminton med? Er det så også sjælesorg?

DEN LESBISKE LEKTOR OG "MAGTFORHOLDET"

En artikel i Zetland beskrev en lesbisk ansat ved Pastorseminariet, der virker som ulønnet hjælpepræst ved siden af sin lektorgerning. Hun indledte et forhold til en kvindelig studerende, som nu beskylder hende for at have udnyttet hende "i sjælesorgssammenhæng", selvom lektoren ikke har været i funktion som præst, og ikke har haft sjælesorgssamtaler med den studerende.

Alene fordi lektoren er ordineret præst, anses det for at være "sjælesorg", når som helst hun har en fortrolig samtale med et andet menneske. Hvis vi skal til at definere "sjælesorg" som "enhver dyb samtale om åndelige ting, man kan have med en ordineret præst", kommer vi ud i nogle uoverskuelige gråzoner. Så kommer vi derud, hvor jeg i hvert fald nødvendig vil være fx en 28-årig nyuddannet mandlig præst, der bliver kaldet til et landsogn. For hvordan skal han dog navigere i det minefelt?

Ordet "magtforhold" går ofte igen. Det er et ord, der er hentet fra skuffen med gamle Karl Marx-fraser, men det giver ingen mening at bruge det om forholdet mellem præst og menighed i folkekirken. Forholdet mellem præst og sognebørn er jævnbyrdigt, og der er ikke noget "magtforhold" mellem præsten og de folk, han omgås, hvadenten det er i deciderede sjælesorgssamtaler eller i de mange situationer, hvor man bare taler med folk fra menigheden om åndelige ting, der optager dem. En præst er (i en protestantisk sammenhæng) heller ikke hævet over menigheden, men er en jævnbyrdig broder (eller søster), der har fået betroet et forkynderembede.

Hvis vi skal ud i, at enhver samtale, som en præst fører med nogen som helst, kan opfattes som "sjælesorg" og dermed "et ulige magtforhold", er vi tilbage ved noget, der ligner en katolsk embedsforståelse, og så er vi også nødt til at indføre cølibatet igen, for så kan en præst aldrig have et seksuelt forhold til nogen, uden at det kan udlægges som "et ulige magtforhold".

FRIKIRKER OG SOGNEKIRKER

I pressen kan man fra tid til anden læse om visse frikirkepræster, der har udnyttet deres kvindelige disciple til sex, og disse sager har også været med til at skubbe til den stemning, der nu resulterer i en lov. Men Folkekirken er helt anderledes opbygget end en lille frikirke er. Typisk er omkring 80% af beboerne i et sogn medlemmer af menigheden. Der er det særlige ved folkekirken, at stortset alle er medlemmer og de fleste bruger kirken lejlighedsvist, mens der er en langt mindre kernemenighed, der kommer i kirke hver uge, arbejder frivilligt for kirken, har deres socialliv omkring kirken osv. I en frikirke har man typisk kun den hårde kerne.

Men som præst i folkekirken er man både præst for Lise, der kommer flittigt i kirke, og for Lotte, der måske knap betragter sig selv som kristen, men som alligevel bevarer sit medlemskab og lejlighedsvist bruger kirken. Det bevirker, at man næppe kan være præst i et sogn og samtidig undgå enhver nær forbindelse med kirkens medlemmer. Alle dem, der bor i præstens sogn er medlemmer af kirken. Og de få, der ikke er, har sikkert ikke lyst til at indgå nære forbindelser med præsten.

Kernen i Flemming Pless-sagen er, at han efter fleres skøn har overskredet det, vi kalder dekorum-kravet, som er et lidt gummiagtigt krav til embedsmænd om, at de skal opføre sig sømmeligt.

Problemet er muligvis, at biskoppen i mange år har givet Pless meget vide rammer, dels fordi tiden var en anden, og dels fordi Flemming Pless var en populær mediepræst. Set i bakspejlet burde biskoppen have taget en samtale meget tidligere og bedt Pless om at holde sig inden for rammerne af, hvad der er sømmeligt. Men i perioden fra 1968 til ca 2010 var det på mode at være frivol og udsvævende, og man blev kaldt snerpet og bornert, hvis man ikke lod sig rage på ved enhver festlig lejlighed. Det kan være, biskoppen ikke nåede at opdage, at tiderne siden havde ændret sig og man nu igen forventer, at der skal være en vis anstand mellem kønnene, omend det er både svært og forvirrende, fordi man i mellemtiden har fået afskaffet de gamle kønsroller og faste omgangsformer.

Vi skal – internt blandt præster, provster og bisper – nok til at have os en snak om, hvad dekorum-kravet egentlig indebærer i 2023. Derefter kan man eventuelt udforme nogle interne retningslinjer, som biskopperne kan bruge. Hvis nogen så synes, at en præst opfører sig grænseoverskridende, kan de klage til bispen, som så bør tage hånd om sagen – uden personsanseelse – i første omgang ved at indkalde præsten til en samtale. At begynde at skrive nye love er derimod udtryk for voldsom statslig overstyring.

Kirken og gudstjenesten

af Nana Hauge

Det er tid for den rituelle debat om medlemstal i Folkekirken (det sker ca. hvert andet år). Dertil skal vi også trækkes igennem spørgsmålet om vedligeholdelse og brug af middelalderkirker på landet. (Pågår ca. hvert 5. år). På Fyn interesserer både TV2 og Fyens Stiftstidende sig for antallet af kirkegængere ved gudstjenesterne i de fynske kirker og for antallet af messefald i Fyens stift.

Følger man disse debatter, får man ofte indtrykket af, at kirken, altså kirkebygningen og gudstjenesten, er et problem for kirken. Hør det lige: kirken er et problem for kirken! Helt skørt i en normal verden. Ikke desto mindre foreslår konsulenter (lønnet af kirken?) differentieret vedligehold af kirker i udkantsområder – (det er newspeak for forsædligt forfald) og opportunisten taler om, at vi kan blive nødt til at ”se på” antallet af gudstjenester.

Det forekommer mig, at færre gudstjenester snart i mange år har været løsningen. Jeg gad godt se en opgørelse over, hvor få gudstjenester, der efterhånden er blevet indenfor de sidste fx 50 år.

Mange steder på landet er der kun gudstjeneste hver 3. eller 4. søndag under henvisning til ”at der jo ikke bor nogen der mere” – men er der så tilsvarende flere gudstjenester i de tætbefolkede områder? Det vil jeg gerne vide.

En tur til Oxford for nylig fik mig virkelig til at tænke over dette. For i Oxford (ca. 160.000 indbyggere) er der mange, mange kirker. Flere end jeg lige kunne overskue, og nu regner jeg endda kun de anglikanske med. I hver af disse kirker er der 3-4 gudstjenester dagligt.

Jeg må indrømme, at jeg nok var forudindtaget af den megen negative omtale, der har været af den anglikanske kirke i både udenlandske og hjemlige medier. Jeg havde nok forestillet mig noget i retning af Peter Hitchens' beskrivelser af en kirke, der i iveren efter at komme tidens trends i møde, er forvandlet til en vag afglans af den ”forstyrrelse”, den engang var. I essayet ”A Church that was” begræder Hitchens, hvordan gudstjenestens skønhed og mystik er skiftet ud med mindre forstyrrende ritualer. Storhed er erstattet med sødlatne banaliteter. Evighed med endelighed.

(A Church that was, <https://www.firstthings.com/article/2016/05/a-church-that-was>)

Sådan er det helt sikkert også i Church of England, men ikke udelukkende. Og slet ikke til Evensong. Derfor blev jeg også glædeligt overrasket, da jeg deltog i Evensong flere aftener i træk. Evensong er nemlig dejlig konservativt. Her er ikke skyggen af knæfald for tidsånden eller andre

forsøg på at ”sænke tærsklen.” Ingen forsøg på at forklare eller ”tale ind i tiden”. Kun tekster – lange tekster – fra Salmernes bog, gammeltestamentlig læsning, nytestamentlig læsning, lovsangene fra det Nye Testamente. Sunget af et kor bestående af 30-40 sangere.

Lange bønner. Trosbekendelsen og fadervor. Det forunderlige og mærkelige ved bibelens tekster blev ikke forstyrret. Fortryllesen fik lov at stå. Der var mindst 2 præster medvirkende ved hver aftensang og en hjælpepræst. Der var i øvrigt næsten kun unge kirkegængere. Vi var blandt de ældste.

Jeg mener ikke vi skal eller kan holde Evensong i Danmark, men det vi kan lade os inspirere af er den frimodighed, hvormed der kaldes til gudstjeneste hver eneste søndag. Vi kan lære af at lade Bibelens tekster være i fokus i kirkens gudstjeneste. Ikke lette bønner eller sange, der grænser til det banale, ikke præstens meninger om dette eller hint – men Bibelens tekster.

Det er meget muligt, at kirken skal overveje hvordan den bruger sine midler, hvordan den tager vare på sin forvaltergerning og hvordan den tjener Gud bedst. Vi har i mange år prøvet at sekularisere os ud af det spørgsmål. Nu er tiden til at vi stopper op og begynder at samle os om det ene fornødne: Guds ord og Guds hus.

Hvorfor skal kirkerne i studiebyerne tilbyde det samme, som kan findes alle andre steder? Det er at give stene for brød. Måske skulle kirkerne i de større byer begynde at holde flere gudstjenester, med bibelen som omdrejningspunkt i stedet for meditationer og kirkeyoga.

Måske skulle man på landet satse på i det mindste at holde fast ved de gudstjenester, der trods alt stadig holdes, så der stadig kan springe en kilde for ”tilværelsen her på landet, det man ser ud i, tilværelsens gåder, jordens skønhed, livets trusler, får større dybde, når det gamle hus med tårnet er med - ikke bare som en forfærdelig interessant historisk genstand, men som et sted, hvor virkelig stadig en kilde springer.”, som forfatteren Martin A. Hansen funderer i et brev.

Hvordan kan man mene, at Guds ord ikke kan stå alene? I en kirke? Hvorfor skal det listes ind eller pakkes ind? Hvorfor skal Guds ord behandles som noget sekundært, når det nu er en kirkes eneste berettigelse og formål at forkynde?

Og hvorfor skal det hus, der er bygget til Guds ære og som har været rammen om menneskers tro i 1000 år, det særlige hus, der hæver os op fra alle fire, som Aleksander Solsjenitsyn skriver det i en rejseberetning, lade livet for andre (dyre) aktiviteter af mere eller mindre tvivlsom art?

Man kunne starte, i en periode i det mindste, med at bede i alle kirker hver dag. Det kan selv travle præster godt få tid til, og de vil helt sikkert have godt af det. Så bliver kirkerne tilmed brugt og dermed er vi ude over den evindelige diskussion om de tomme kirker. Start der. Søg først Guds rige, så skal alt andet som bekendt gives i tilgift.

Adam Holms historiesyn

af Hans Hauge

Adam Holm skrev i Berlingske 27.2, at Vladimir Putin er "verdens værste historiker" – sådan lidt ligesom "verdens værste værter" selvom Vladimir Putin ikke er historiker. Det skyldes, at han henviser til historien på en illegitim regering. Det skriver Holm foranlediget af den tale, som Vladimir Putin holdt til senatorer og Dumaens delegerede i Gostony Dvor – som vi næsten kunne kalde "den gamle købmandsgård" – den 21.2. i Moskva.

Holm forholder sig ikke til andet end denne tale, som han heller ikke analyserer. Han er således ikke klar over enhver politisk tales sproglige status. En sådan tale er retorisk. Og den er et eksempel på performativt sprog, dvs. sproget gør noget, men beskriver ikke noget. Derfor fejllæser han talen, hvilket ikke har noget gøre med, at det var Putin, som holdt den. Det samme ville gælde en tale af Mette Frederiksen eller Joe Biden. Endelig skal man være opmærksom på, at talen er skrevet af en eller flere taleskrivere. Holm gør yderligere det, at han personaliserer historien. Han synes at gå ud fra, at det er personer, som ændrer historiens gang. Man talte engang om Hitlers ene testikel. Det var en teori om, at det var grunden til Anden Verdenskrig. Samme metode bruger de fleste i dag – i ekstrem grad Samuel Rachlin. Fortidens marxister eller materialister skrev ikke Hitler-biografier, fordi de havde en anden forklaring på nationalsocialismens opkomst.

Holm påstår, at Putin har fordrejet fakta, manipuleret med begivenheder, og han har et "manikæisk" verdensbillede, selvom det er vanskeligt at forstå, hvorfor det netop skulle være manikæisk. Det skal vistnok betyde, at i Putins "verdensbillede" står russisk civilisation som modsætning til dekadent vestlig kultur. Den modsætning mellem civilisation og kultur findes åbenbart ikke.

Efter endt læsning af Holms indlæg, sidder man tilbage med det indtryk, at Holm faktisk slet ikke skriver noget om, hvordan historien er blevet fordrejet, kun at den er. Om det er russisk historie eller verdenshistorien forbliver uklart. Vladimir Putin nævnte i talen premierminister Pjotr Stolypin – han bragte stabilitet til Rusland efter 1905 – og det kunne jo have været en indgang til historiefordrejningen. Stolypin er den tredje mest populære historiske person i Rusland indtil for nylig. Mon den henvisning kunne belyse historiesynet? Holm har ikke nævnt noget om det.

Jeg vil imidlertid forsøge, så godt det er muligt, at se bort fra, hvad Holm skriver om Putin, for det, han skriver om ham, kunne stort set være skrevet af en Chatbot. Jeg har spurgt den om Putins historiesyn og får et venligt svar, der svarer til Holms spydige. Med andre ord: dette her handler ikke om Putin. Alligevel vil de fleste sikkert mene, at det gør det, men det må de leve med. Hvis man afviger blot en lille smule fra konsensus, er man nationalkonservativ.

Holm indleder med et udsagn, der lyder ”Fortiden, det billige skidt, kan man altid skrive om for at tilpasse magtens lod”. Udsagnet er ikke Holms. Det er anonymt. Det er gængs at skelne mellem fortid og historie; det gør Holm så ikke her. At han tilføjer Otto Gelsteds ironiske ’det billige skidt’ er plat. Hvis vi med den bedste vilje forsøger at tage udsagnet alvorligt, er meningen den, at ingen må, kan eller bør skrive fortiden om for at tilpasse magtens "lod" (underligt udtryk)? Det har historikere da altid gjort. Historien (historieskrivningen) laver hele tiden om på historien. Historievidenskaben tilpasser sig magten og kulturen.

Nationalhistorikerne skrev historien om i de fleste lande. De gjorde den national. Tænk på A.D. Jørgensen. Grundtvig skrev historien om. Marx skrev historien om. Strukturalisterne skrev historien om og fjernede mennesket fra den. Selv Hitler. Emanuel Macron er ved at skrive fransk kolonihistorie om. I Tyskland omskrives historien om Kejserriget– altså tiden efter 1871. Dengang blev Tyskland demokratiseret, globaliseret og moderniseret, siger de nu. Konklusion: historikerne laver fortiden om hele tiden, og man kan så være uenig i, hvad den bliver lavet om til.

Holm påstår, som jeg indledte med, at Putin ”fordrejer fakta, manipulerer med konkrete begivenhed og udfolder et manikæisk, dvs. sort-hvidt, verdensbillede”. Vi ser igen bort fra Putin. En politiker må i sin brug af historien ikke fordreje fakta. Det må være Holms credo. Vi husker alle, da Anders Fogh Rasmussen blev taget i skole af Besættelsestidshistorikerne, fordi han ’manipulerede med en konkret begivenhed’ nemlig samarbejdspolitikken.

Hvilke fakta har Putin fordrejet? Holm må mene udsagnet om nynazister i Kiev. Det er kompliceret og banalt, for der er en tendens til at se nynazisme og fascisme overalt. Det er åbenlys krigspropaganda, ligesom når vi siger, at Putin er fascist. Holm mener åbenbart ikke, at der er nynazisme i Ukraine eller måske kun en lille smule? Han kender jo Stepan

Bandera. Er der ifølge Holm mon heller ikke nynazisme i Tyskland? Det er der ifølge Ulla Therkelsen, for AfD er neonazistisk, udtalte hun på TV2. Fordrejer hun fakta?

Holm slutter med, at når en "propagandist tager historien til indtægt for sine politiske ambitioner, gælder det om at være på vagt." Hvis en politiker ikke er propagandist, må han eller hun godt "tage historien til indtægt"? Må Mette Frederiksen? Må Morten Messerschmidt? Eller skal vi altid være på vagt, når politikere i det hele taget henviser til historien? Som eksemplet med Anders Fogh Rasmussen. Står faghistorikerne på vagt inde på universiteterne?

Holm afslutter med et citat, som har Gajol-status, fra George Orwells 1984. Der var en tankevækkende meningsudveksling om denne roman for et par år siden. I Vesten bruger man Orwells roman som et billede på en totalitær stat, men så trådte den nu sanktionerede Maria Zakharova (direktør for det russiske udenrigsministeriums informationskontor) frem og sagde, at romanen handlede om liberalismens endeligt i England i 1948. Romanen var liberalismekritisk. Helt forkert er det ikke. Romanen handler ganske rigtigt om fordrejning af fortiden. Orwell var logisk empirist og havde som sådan et bestemt syn på historien. Idealister lavede om på historien. Engelske socialister gjorde. Orwells eksempel er $2+2=5$, og det passer ikke. Det er manipulation. Stalins for øvrigt.

Er Adam Holm logisk positivist, som mener, at en historiker faktisk kan gengive fortiden uden fordrejning og manipulation? Kunne Adam Holm mon skrive om en toppolitiker, som er verdens bedste historiker? En politiker, der gengiver fortiden, som den var, og som er uden et "manikæisk" verdensbillede. Gad vide hvem han kunne være? Thomas Jefferson? Winston Churchill? Boris Johnson? Nej, for sådan en politiker findes ikke.

Positivismen er vendt tilbage, det kan man konstatere. Ikke desto mindre bør man vende sig mod talehandlingsfilosofien, hvis man vil forstå det politiske sprog. Putins tale er performativ. At sige det er at gøre det. Sådan gør man ting med ord.

Hans Hauge er dr. phil og lektor emeritus

Nis Petersen, den uaktuelle digter?

af Ditte Johanne Rieder

Den 22. januar er digteren Nis Petersens 126-års fødselsdag. Han døde i marts 1943, 46 år gammel. Hans fætter, digterpræsten Kaj Munk, blev dræbt året efter. Han var 45. Mens Kaj Munk stadigvæk er kendt, er Nis Petersen gået i glemmebogen. I 2021 hed det i Weekendavisen, at ingen under 50 i dag kender til Nis Petersen. Selv er jeg beviset på det modsatte. Men hvad gemmer der sig bag påstanden om Petersens irrelevans? Er Nis Petersen blevet uaktuel? Har han nogensinde været aktuel?

Hans to sange i den 18. udg. af Højskolesangbogen (og stadig én i den 19.), tyder på noget andet. I præsentationen af digteren beskriver Højskolesangbogen selv Petersen som digteren, der aldrig rigtig blev berømt. Er berømmelse vigtig for den litterære eller historiske bedømmelse? Næppe. For berømmelsen har ingen indvirkning på det evigt gyldige. Og det med den manglende berømmelse er en sandhed med modifikationer.

I 1970'erne satte Hans Holm melodi til Petersens digt "De små børns smil", som altså er med i Højskolesangbogen. Sangeren Erik Grip har sat en lang række af Nis Petersens digte i musik. Så sent som i 2019 fortolkede sangeren Peter Abrahamsen ti af Petersens digte på et nyt album. Kaster man et blik på mediearkiver fra dette århundrede alene, vil man opdage at han jævnligt nævnes igennem årene. Med andre ord er Petersen hverken glemt eller uden den mindste berømmelse. Også i sin egen samtid havde Petersen en stærk indvirkning på mennesker. Således blev den unge, kristne modstandsmand Christian Ulrik Hansen, der blev skudt af tyskerne et år efter Petersens død, stærkt påvirket af digterens afgang fra verden. Christian U. følte "ikke en dump smerte, men en stille hellig sorg over, at nogle af dem, der kæmpede ved min side ... var gået bort".

Christian Ulrik Hansen beskriver sorgen over digterens død, som var det en af hans modstandskammerater, der var faldet. Hansen anså endda Petersen digtning som profetisk. Digtet "Da Seeren tav" fra 1940 følte han ligefrem var skrevet til ham. At digtet beskrev den samtid, han selv levede i: "Ikke for løgn og ondskab, siger den høvding og herre, men kun for ækel lunkenhed, vil jeg udspy jer af min mund". Ifølge Hansen hørte man i de ord landets sande tilstand: ækel lunkenhed, samarbejdspolitik og nærmest ingen modstand i krigens første år.

Det rørte noget i den unge Hansen – han var født i 1921. Nis Petersen var aktuel om nogen for ham. Okay, Petersens sprog kan for en moderne læser synes ret svulstigt. Er det for meget? Nej, ikke tiden taget i betragtning. Men det er hårdt. Alligevel er der i hårdheden en dybde, som også har sin egen skønhed. Måske er det netop det hårde, ja nærmest overdrevne sprog, der forskrækker, og får folk til at mene, at han er uaktuel. For sammenlignet med eftertidens modernistiske digtere er der mange store følelser: religiøse, personlige, nationale og selvopofrende.

Petersens digtning indeholder det hårde og det milde på samme tid, ligesom hans digtning også er præget af det abstrakte og det konkrete. Det abstrakte som det evigtgyldige, det mange vil forbinde med 'ægte' digte: Det er kærlighedsdigte, barndomsdigte, religiøse digte. Petersen rækker dog ud over dette, nemlig i det konkrete. For hans digte er ofte bundet til en bestemt situation. "Da Seeren Tav" blev skrevet omkring Danmarks besættelse. Her er konkret historisk forankring og refleksion. Sådan er også andre af hans digte foranlediget af hans egen historiske samtid. Og selvom de er skrevet i en bestemt anledning, bliver de ikke mindre aktuelle af den grund. Måske de tværtimod bliver aktuelle for os, når situationen i vores egen tid kræver det? Tag for eksempel Petersens digt "Ukraine", skrevet i Petersens ungdomsår – tidligst i 1918, senest i 1920.

Digtet bærer tydeligt præg af den kontekst, det er skrevet i. Det begynder: "Da de polske Grevers Laksko traadte Dansen i Paris, hvor der handledes om Tysklands og det store Østs Forlis", og handler således om Versaillestraktaten – og forhåbningerne for selvstændighed for ukrainerne. Under Første Verdenskrig og i tiden derefter var landet gerådet ud i en selvstændighedskrig. Digtet beskriver det ukrainske folks trængsler i krigen. Petersen nævner ikke angriberen, men det nye Ukraine blev hurtigt løbet over ende af Sovjetunionen. Krigens gru står tydeligt frem i digtet. Særlig vigtigt for Petersen er ukrainernes udholdenhed. Ukrainerne tryglede Gud om fred efter lang tids kamp og krig. Men folkets styrke kom til udtryk, da "Petlura [daværende minister for militære anliggender] haarde Stemme kaldte ud til sidste Mand. Det var dengang, da – Europa! – Ukraines tapre Sønner greb til Riflen for at hjælpe deres Gud med mer' end Bønner". Petersen tegner her et billede af et gudfrygtigt folk, der netop derfor er handlekraftige. De griber til våben og kæmper for deres frihed.

Digtet er i dag et historisk digt, men skrevet som et aktuelt digt. Og aktualiteten er fornyet. Vi kunne jo nemt erstatte Petluras navn i Petersens digt med Zelenskyjs. Det er

et digt om den lille mod den store, diktaturet mod friheden. På den måde er det jo også evigtgyldigt. Digtet er en hyldest til Ukraine, til deres styrke og udholdenhed. Også Petersen vidste, at ukrainernes styrke er deres udholdenhed og stædighed: for "fra Czar Peters Tid i aldrig slukket Strid, Frihedskampen, som har ranket dine Bønders brede Nakker". Ukrainerne har i Petersens forståelse altid været beredte til at kæmpe for det, der var dem kært. Deres land og deres frihed.

Petersen kunne også digte om det "Brændende Europa", som blandt andet omhandler krig. Det kan i hvert fald ramme mig i dag. For er der ikke også en sandhed midt i krigens gru? Om det er et profetisk digt, ved jeg ikke. Men Petersen påpeger, hvordan krigen kan følges ad med hykleri.

Den helt aktuelle sag om store bededags afskaffelse for at skaffe penge til krig og forsvar er, hvis jeg må være enig med Petersen, også en slags hykleri. Ja, der er krig i Ukraine, ja, det giver mening af søge finansiering til at hjælpe vores ukrainske frænder. Men hvordan kan det dog hjælpe at afskaffe en helligdag? Jeg vil ikke gøre mig klog på det økonomiske. Men i krisetider er det uhørt vigtigt at have noget at søge trøst i. En Gud at vende sig til, som Petersen gjorde. Som Christian Ulrik Hansen gjorde. Der er brug for troen og kirken. Der er brug for en styrkelse heraf, ikke en svækkelse. Men regeringen søger en svækkelse af kirken.

Måske Store Bededag i sig selv ikke virker vigtig. Men den betyder noget. Ligesom et digt kan betyde noget for mig. Eller kunne få en ung mand som Christian Ulrik Hansen til at tage kampen op mod nazismen under Besættelsen. Så der er en helt forkert symbolik i at søge at fjerne en helligdag. En uforståenhed over for, at ånd betyder noget for kampen for frihed.

Statsministeren citerede i sin nytårstale "Dejlig er jorden". Jeg synes, det havde været mere passende, om hun havde læst et stykke af Nis Petersens "Ukraine". Da kunne hun have afsluttet med ordene: "Vi maa bøje os i Hyldest for den underskønne Vælde i din tøjlesløse Rytme – vi vil bøje os og smelde; Ave! Ave! Ukraine!". Uden kirken, uden helligdage, uden ånd og tid til samme, er der jo slet ikke tid eller plads til englens sang.

Ditte Johanne Rieder er stud.theol

Den første grønlandske bog

af Erik M. Bøye

Hans Egede og Gertrud Rasch og deres fire børn ankom til Grønland den 3. juli 1721, og de gik straks i gang med at lære sig grønlandsk, som de lærte at beherske til fuldkommenhed. Men grønlænderne havde ikke noget skriftsprog. Det er skabt af Hans Egede! Allerede året efter sin ankomst til Grønland begyndte han at lære de første grønlændere at læse. Han gav dem kost og logi og i tilgift en fiskekrog for hvert bogstav, som de fik lært.

Første trin på datidens læsepædagogiske tretrins-trappe var at kende bogstaverne. Andet trin var at stave. Tredje trin var "at lægge sammen", dvs. føje flere stavelser sammen til ord. Hans Egede startede med små håndskrevne hæfter; men i 1739 – efter hjemkomsten til København – udgav han en trykt grønlandsk ABC på Vajsenhusets Forlag.

Mindre end hundrede år efter Hans Egedes ankomst til Grønland kunne næsten hele befolkningen i Vestgrønland læse; og i 1861 udgav grønlænderne selv en avis med ét nummer pr. måned. "Hvis der nogensinde har eksisteret en avis, der er blevet læst af en hel befolkning, mænd, kvinder, børn, unge og gamle, må det være *Atuagaglliutit*".

Grønlandsk er det eneste oprindelige amerikanske sprog, som er stats-, samfunds- og kulturbærende. Fra Ildlandet i syd og til Canada i nord har spansk, portugisisk, engelsk eller fransk fortrængt de oprindelige amerikanske sprog. Kun i Grønland er det landets eget sprog, der tales - både fra prædikestolen og fra parlamentets talerstol.

Den første grønlandske bog er et fornemt korrektiv til den nedgøring af Hans Egede, som ses i visse kredse. Der er ingen grund til at kaste maling på statuen af Hans Egede.

Efter at have læst *Den første grønlandske bog* fik jeg lyst til at genlæse Henrik Pontoppidans novelle *Isbjørnen* om Thorkild Asger Ejnar Frederik Müller, "genstanden for Uggelejre Herreds forfærdelse, skolelærernes harme og bispens fortvivlelse". Når jeg er til jubilæums-sammenkomst med mine gamle mellemskole-klassekammerater, kommer vi altid til at tale om vores gamle klasselærer Erik Askel og hans medrivende gennemgang af *Isbjørnen*.

Henrik Pontoppidan har ikke kendt til Hans Egedes ABC, da han skrev *Isbjørnen*, for så ville han have nævnt den blandt de bøger, som Missionsselskabet havde givet Thorkild Müller med til Grønland. Han nævner kun *Kristendom og Hedenskab*, *Præk Jesus mellem de Vankundige*, *Gylden Skatkiste* og *Gangbare og anvendelige Metoder til højst nødvendig Indpodning*

af den kristne Læres Sandheder. Men Henrik Pontoppidan havde heller ikke selv været på Grønland. Han var ellers tæt på at komme med på en Grønlands-ekspedition: Da ”Grønlands-ekspeditionen om formiddagen skulle afsejle, blev jeg siddende hjemme i min stue og havde ikke lyst til at gå ud. Nedtrykt som en forsmået bejler på den elskedes bryllupsdag fulgte jeg i tankerne skibet på dets vej op gennem sundet og videre nordpå” (Citat fra dansklærerforeningen 5. udg. af *Isbjørnen*, s. 8.)

Erik M. Bøye er forhenværende lektor ved Syddansk Universitet

Den første grønlandske bog
af Thorkild Kjærgaard og Flemming A.J. Nielsen
Et lille hæfte udgivet af Det Kgl. Bibliotek i 2021
- 300-året for Hans Egedes ankomst til Grønland.

Borderline Blues

af Margrethe Horstmann

”Krøllede hverdagsbilleder og glat poesi” er den rammende undertitel på performancekunstner Ibi-pippi Orup Hedegaards nye bog. Ibi-pippi skiftede, som nogle måske vil vide, juridisk køn, dengang det blev muligt, og dukkede op i kvindernes omklædningsrum i en svømmehal iført en blåternet husmoderbadedragt, vistnok til nogen forvirring for de badende og de ansatte.

Selv troede jeg, der var tale om en alvorstung sag, indtil jeg opdagede, at Ibi-pippi ofte optrådte i selskab med provoerne Uwe Max og Dan Park, og da begyndte jeg at følge ... *hende*, som det jo rettelig er. Det gav pote. Nogle vil måske forbinde hende med den verserende sag om *Den foruroligere (k)ælling* på Museum Jorn, men hvadenten man nu synes højfin kunst eller transideologien er for seriøse emner til at kommentere i den lille-dreng-fra-Kejserens-Nye-Klæder-stil, så har Ibi-pippi andet at byde på. Hun har udgivet en lille bog med ovennævnte titel, og er man én af de heldige, der kan følge hende på Facebook, har man forhåndskendskab til lidt af indholdet – og, synes jeg man uden blusel kan tilføje, forhåndskærlighed.

Den lille bog på 89 sider er inddelt i tre afsnit: prosa, lyrik og prosa igen. Afsnittene er betitlet hhv. *Mennesker i fokus*, *Et lyrisk mellem spil* og *Et syndigt rod (miserabel mosaik)*. Den blå undertone i såvel prosa som lyrik er hele tiden med som baggrundstone, og så forklarer forfatteren såvel borderline symptomerne som blues på en måde, så ingen, herunder læseren, kan sige sig fri for en rem af huden. Og da er vi vel farne, for der er lagt an til en læseoplevelse i solidaritet. I solidaritet med de ”ganske almindelige mennesker”, vi alle sammen taler om hele tiden og gerne vil gøre noget for/lokke ind i kirken. Her er de, præsenteret på et sølvfad. Til tider et sprukket og plettet sølvfad, for det er jo Ibi-pippi, men læs selv.

Hvem har ikke kendt en Milla i åen, en Loretta på banegården, været udsat for Amalies mor og haft verdens bedste samtale med den forkerte på det forkerte sted?

Først om Ukraine-krigen og alle andre krige. ”Jeg mener, at kvinder bærer på ansvaret for alle krige. En mæt mand, der lige har fået fisse, har jo ingen grund til at slås”. Natlig

samtale m.m. med pige, der gerne vil have ret. Plat, ja, men lige så direkte som en Houellebecq-antihelst tanker. Så er vi vænnet til tonen, da ovenstående er at finde på flappen som teaser.

Historierne om pigen fra Enhedslisten og om valgkampsdækning med Uwe Max og Stram Kurs er virkelig lårklaskende. Ikke blot er vælgersegmenterne stort set ens, og ingenting i Enhedslisten giver nogen mening overhovedet. Men menneskene er større end deres partier, og deri ligger håbet.

Fra lyrikdelen bør derudover understreges *Når Loretta græd*. Den skæve eksistens, der sidder på banegården og græder, måske over et tog, der aldrig kom, er virkelig hjertegribende. Hun får da også bogens ærestitel: En engel, der for vild under himmelens sejl.

Det vides her fra computeren ikke, hvordan Ibi-pippi stiller sig til kristendommen. Nogle fb-kommentarer om "de højere magter" tyder på, at hun ikke har sæde i menighedsrådets blomsterudvalgsudvalg. Men at en engel er et budskab om at mennesket har en anden bestemmelse end at være klient, og at en engel sagtens kan være ramponeret og ildelugtende, det har hun set ganske klart. I en anden historie om en mand, der gerne vil have en tekst af Ibi-Pippi læst op ved sin kones begravelse, fremstår Ibi-Pippi ydmyg og taknemmelig – det ville jeg da også være – men måske er det værd at overveje, om ikke kristendommen selv er allerbedst til at knytte bånd mellem jord og himmel, liv og død. Måske skulle man lade være med at nedsætte så mange udvalg.

I hvert fald har Ibi-Pippi fornemmelse for kristendommen, det må man sige efter at have nærlæst beretningen om Nano-Jørgen, der finder sin kone død med hovedet i en tallerken suppe. Efter at have ringet efter en ambulance opdager han et stykke gulerod over konens øjenbryn, og det fjerner han nænsomt, selvom han har svoret på ikke at røre noget. Han synes bare, konen var for god til at ligge død med grøntsager i håret. Der er en litterær pendant til denne historie, nemlig hos Milan Kundera, hvor Tereza fra "Tilværelsens ulidelige lethed" trækker gardinerne for sin alkoholiserede mors lejlighed for at naboerne ikke skal gøre nar. Nano-Jørgen har forstand på, hvad et menneske er, hvorimod Amalies mor fra livets solside lider af undergangsangst i en grad så hun må tale med sin lille datter om sig selv hele tiden.

Misforstå nu ikke. Dette er ikke en hipurrabog, men en bog, der i kortprosa og lyrik skildrer ganske almindelige menneskers ganske almindelige liv – med glimt af noget storladent, som når kærligheden begynder eller ophører, såvel eros som det meget større agape. Hvis du ikke lige har tid til at gå en tur i sognet i dag, så sæt dig med denne bog – og en Kutter-øl – og læs.

Der er lige lidt tyrkfejl. Men om e-et i historien om Mette Fred(e)riksen og blowjobbet med forsæt mangler i den hensigt at undgå en sag, er ikke til at sige. I det frygtindgydende digt ”Fiaskofangen” står følgende:”Jeg har set døden over mit hoved. Som en lykke, jeg selv havde hængt op”. Uden at blande vores udenrigsminister ind i noget, ville jeg tro, der var tale om en løkke. Men igen – med Ibi-pippi kan man ikke vide sig skråsikker.

Til sidst det fineste digt om et barn, der har fået en ganske speciel gave:

Jeg har en datter, der hader solskin.

Hun siger, at natten og månen er hendes ven.

Hun er kun 3 år gammel.

Men jeg ved, at hun har arvet mit sind.

Sådan en pige har vi også blandt børnebørnene.

Tag og læs, hvis du vil huskes på, hvad et menneske er.

Margrethe Horstmann er cand. theol. og præstevikar

1. søndag i fasten

af *Katrine Winkel Holm*

Så blev Jesus af Ånden ført ud i ørkenen for at fristes af Djævelen. Og da han havde fastet i fyrre dage og fyrre nætter, led han til sidst sult. Og fristeren kom og sagde til ham: »Hvis du er Guds søn, så sig, at stenene her skal blive til brød.« Men han svarede: »Der står skrevet: ›Mennesket skal ikke leve af brød alene, men af hvert ord, der udgår af Guds mund.‹ « Da tog Djævelen ham med til den hellige by, stillede ham på templets tinde og sagde til ham: »Hvis du er Guds søn, så styrtdig ned. For der står skrevet: ›Han vil give sine engle befaling, og de skal bære dig på hænder; så du ikke støder din fod på nogen sten.‹ « Jesus sagde til ham: »Der står også skrevet: ›Du må ikke udæske Herren din Gud.‹« Igen tog Djævelen ham med sig, denne gang til et meget højt bjerg, og viste ham alle verdens riger og deres herlighed og sagde til ham: »Alt dette vil jeg give dig, hvis du vil kaste dig ned og tilbede mig.« Da svarede Jesus ham: »Vig bort, Satan! For der står skrevet: 'Du skal tilbede Herren din Gud og tjene ham alene.« Da forlod Djævelen ham, og se, der kom engle og sørgede for ham.

PRÆDIKEN

For nogle måneder siden så jeg det sted, hvor Jesus blev fristet af Djævelen, sådan som vi hører det i dagens evangelium. I hvert fald var de munke, der befandt sig på stedet overbevist om at deres kloster lå præcis på det sted, hvor Djævelen tog Jesus hen og tilbød ham magten over hele verden.

Det var et malerisk sted – et højt bjerg midt ude den vilde og øde Judæørken. Det var selvfølgelig en oplevelse at se. Alligevel har jeg det sådan, at når jeg hører om Jesu fristelser, så er det *ikke* det sted, jeg ser for mit indre blik. Når jeg læser teksten er det derimod det billede fra den franske kunstner Gustave Dorés billedbibel, der dukker op i bevidstheden.

På en måde er det urimeligt. Bjerget i Judæørkenen har meget større sandsynlighed for at ligne stedet end et billede lavet af franskmand på mange, mange kilometers afstand og på mange, mange århundreders afstand af begivenheden. Men når vi danner billeder, så er det nu engang ikke altid fornuften der styrer os. Det, vi én gang, måske tidligt, i livet har fået ind på nethinden, bliver siddende. Sådan har jeg det med Gustave Dorés billedbibel – og jeg tror ikke jeg er den eneste. Og billedet illustrerer da også præcist, hvad der sker i teksten:

Djævelen er – om man så må sige – en rigtig Djævel. Han har horn i panden, og vinger på ryggen, som den faldne engel han er. Og så er han en *han* – og det er i

tankevækkende, at dét aldrig har skabt protester og ønsker om omredigering. Den onde må gerne være en mand i modsætning til Vorherre, som for tiden sine steder i hvert fald helst skal være en kvinde eller af intetkøn.

Men tilbage til teksten: Som en effektiv sælger tilbyder Djævelen Jesus al magt i verden. Der er kun én lille ting, Jesus skal gøre til gengæld: Han skal bare lige lægge sig på knæ og tilbede Djævelen. Herregud, det er jo i grunden en lille ting. Bare et symbolsk kniks og så får Jesus til gengæld al den magt, han kunne ønske sig.

Det minder om det krav som de første kristne blev mødt med i Romerriget: Bøj knæ for kejseren og ær ham som en Gud. Det er jo bare et symbol. Men symboler er aldrig tomme. De første kristne – de mest standhaftige af dem vel at mærke – nægtede med henvisning til Det første bud, og Jesu afvisning i dag er den samme: Du må ikke have andre guder end mig. Det er Ham, du skal tilbede og ham alene.

Rank og roligt vender Jesus blikket væk fra Fristeren og siger nej. Sådan fremstilles det på Dorés billede. Og her kan vi måske gå lidt i rette med billedet. For Jesus virker helt upåvirket. Stenrolig og helt ufristet. Næsten overmenneskelig i sin stoiske afvisning. Fristelserne må jo ellers være fristende. Fyrre dage har Jesus fastet, og så får han tilbuddet om, at stenene omkring ham kan blive til brød.

Det er ikke så lidt! Det ved enhver, der har prøvet at være sulten. Sådan rigtig tom indeni. Når ens tarme skriger af sult, hvad kan da være mere livsaligt end udsigten til et stykke friskbagt brød? Der er også noget gedigent og ordentligt ved Djævlens tilbud. Det er jo ikke underlødigt junkfood, Djævelen lokker med eller vild gourmet luksusmad. Det er det, vi dagligt takker for. Brødet. Fundamentet i vores kost.

Mon ikke Jesus har været fristet, ægte fristet på en menneskelig måde i modsætning til den næsten overmenneskelige måde han afviser Fristeren på i Dorés billede? Det er i hvert fald ikke sidste gang, han blev fristet. Sent skærtorsdag, i Getsemane have, vakler han et øjeblik og overvejer om det er det værd at udsætte sig selv for den tortur og de pinsler der venter ham.

I Mel Gibsons fremragende film "The Passion" er det endnu engang Djævelen, der er på spil, og som hvisker til Jesus i hans sjælekval: "Tror du virkelig at én mand kan bære byrden af hele verdens synder? Der er ingen, der kan bære denne byrde, siger jeg dig. Den er alt for tung. At redde deres sjæle har en alt for høj pris. Ingen kan det. Aldrig." Fristelsen er det rationelle argument, og et øjeblik ser Jesus ud til at vakle. Men så er det, han beder: Dog, ikke som jeg vil, men som du vil! Her udfoldes det, hvor ægte menneskelig Jesus er. Og det gør scenen i Getsemane have til en af de stærkeste og

smukkeste steder i Ny Testamente. For hvem kan ikke genkende den svaghed hos sig selv. Hvem af os har ikke oplevet fristelsen til at kaste en vigtig men ubehagelig pligt fra sig og vælge den nemme udvej i stedet?

Det er det, Jesus blev fristet til. Ja, så meget ligner han os. Så meget tænker og føler han som os - og alligevel er han samtidig Gud selv. Dobbeltveden er så voldsom, at vores fatteevne næsten ikke kan rumme det. Og der er måske en grund til, at det ikke lykkes for den gode Gustave Doré at indfange det på sine billeder - i hvert fald ikke på dem alle sammen.

Jesus får så meget glorie om panden, så man næsten på flere kilometers afstand kan se at her er Guds søn - men i virkeligheden var det jo lidt mere vanskeligt. For den Jesus, vi møder i Ny Testamente er uberegnelig, overraskende og nogen gange forvirrende i sine ord og handlinger.

Gud selv sprænger alle de billeder, vi laver af ham. Sådan siger den engelske forfatter C.S. Lewis et sted. C.S. Lewis hører ellers til dem, der har lavet billeder af Gud, for det er ham, der har skabt de meget læste og højtelskede børnebøger om Narnia. Her møder vi Gud i skikkelse af løven Aslan. Stærk, trofast og selvopofrende. Og vi møder også den onde - og lige her er ondskaben af hunkøn. Den hvide heks.

Selvfølgelig frister hun også. Hverken med æbler, magt eller med brød. Nej, hun lokker med en æske fyldte chokolader. Livet er som bekendt en gang imellem som en æske fyldt chokolader, man ved aldrig, hvad man får. Det gør drengen Edmund heller ikke i Narnia, da den hvide heks tilbyder noget at spise. Men han ved godt, at han giver efter for en fristelse. Han skammer sig og fortæller ikke sine søskende om sin oplevelse.

Han er som Adam, der gemmer sig i buskene efter at have spist af æblet. Og som Judas, der fortryder så snart han har forrådt sin Herre. Og alligevel er det ham, Aslan giver sit eget liv for at redde. En lille småløgnetig dreng, der ikke kan lade være at guffe fyldte chokolader i sig. Tænk, det er sådan en Vorherre ofrer sig for. Sådan en som os.

Ja, jeg synes godt jeg kan genkende mig selv lidt i drengen Edmund. Den surmulende engelske lillebror kan jeg umiddelbart bedre spejle mig i end den fjerne Adam og Eva. Og derfor er det godt med billeder. Vi har brug for dem for at blive mindet om, at det er os, evangeliet handler om. Det er for vores skyld, Jesus modstår fristelserne og ofrer sig selv. Så længe vi ved, at det ikke er billederne, vi tror på, men Vor Herre. Ham, der er større end alt andet end vi kan forestille sig, og som alligevel besluttede sig for at gå ind i verden for at redde enhver af os små og smålige mennesker og gøre vores lille verden stor. Amen.